

Фіялка С.Б.

доцент,

*Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

ПРОПАГАНДИСТСЬКА АТАКА НА УКРАЇНСЬКУ ІСТОРІЮ ТА ЇЇ НАСЛІДКИ ДЛЯ ГУМАНІТАРНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

В умовах інформаційної війни Росії проти України відбувається поширення історичних міфів, через які насаджується ідеологія «спільноросійськості», заперечується існування самобутньої української культури, тиражуються пропагандистські тези про спільне життя та боротьбу в єдиній радянській країні. Так відбувається свідоме злиття історії і пропаганди.

Історичні міфи просочуються в український інформаційний простір з російського і справляють неабиякий вплив на частину наших співгромадян. Їхній ефект непомітний відразу, однак врешті-решт може виявитися дієвим інструментом зовнішньої політики [1]. Так, ідеологічним обґрунтуванням проектів «Крим» та «Новоросія» стала концепція «збирання російських земель», відновлення «історичної справедливості».

Маніпулювання історичними фактами дезінформує соціум, призводить до руйнування національної ідентичності, розпалює міжнаціональну ворожнечу. При цьому у проросійській риторичі незмінно домінують такі категорії, як «руський мир», «споконвічно російські землі» (коли йдеться про Крим), «російська військова могутність» тощо. Паралельно на українців (особливо патріотично налаштованих) чіпляються різноманітні ярлики – «бандерівці», «мазепинці», «свідоміти» тощо.

До найбільш вразливих до російської пропаганди аспектів історії можна віднести такі:

1. Спадщина Київської Русі.
2. Переяславська угода 1654 р.
3. Період колонізації українських земель Московським царством.
4. Українсько-польські воєнні конфлікти 17-20 ст.
5. Діяльність ОУН-УПА
6. Голодомор 1932–1933 років.
7. Друга світова війна.
8. «Кримське питання».
9. Помаранчева революція 2004 р.
10. Відносини між Україною і Заходом.

Більшість міфів сучасної російської пропаганди ґрунтуються на тому, що Україна – це штучне утворення, яке не має своєї історії. Досі з порядку денного російських медіа не сходить кримське питання. При цьому оминаються такі деталі пов'язаної з Кримом історії, що після завоювання півострова Катериною Великою центральний уряд Росії цілеспрямовано заселяв Крим росіянами, багато кримських татар змушені були тікати на територію сучасної Туреччини; а за радянських часів політику русифікації було посилено. До того ж у

1944 році Сталін депортував від 180 до 230 тисяч кримських татар до Центральної Азії. Загалом Крим належав нинішній Російській Федерації не більш ніж 34 роки, а Україні – цілих 60 років, при цьому після розвалу Радянського Союзу 54,19% кримських виборців проголосували на референдумі 1 грудня 1991 року за незалежність України, тобто проти того, аби залишитися в СРСР або з Москвою. До того ж сам референдум 2014 року суперечив Конституції України. Він відбувся на тлі масивної присутності іноземних військ, а бюлетені пропонували виборцям лише вибір між приєднанням до Росії та поверненням до Конституції 1992 року, збереження поточного статусу взагалі не пропонувалося [2].

Влада РФ дедалі частіше повертається до радянської історії. Зокрема, риторика, пов'язана з Другою світовою війною («каратели», «нацисти», «ополченці»), стала використовуватися для опису того, що відбувається на сході України. Крім того, Кремль активно послуговується міфом «Перемоги», поширюючи в мас-медіа тезу про прихід до влади сил («фашистів», «нацистів»), які були переможені у Другій світовій війні і яких знову треба перемогти [3]. Подібна ситуація нині склалася й навколо постаті Степана Бандери, якого проросійські медіа традиційно зображають як спільника нацистів і бандита.

Для спростування тиражованих проросійськими медіа та вченими міфів актив патріотично налаштованих українських істориків створив сайт «Лікбез. Історичний фронт» [4]. Тут можна знайти роз'яснення найбільш поширених перекручувань української історії, додаються також посилання на джерела. Над наповненням сайту працює близько 20 істориків з Інституту історії України НАНУ, Українського інституту національної пам'яті, Київського національного університету ім. Т. Шевченка, Наукового гуманітарного товариства, Інституту української археографії, Всесвітньої асоціації українців. Представники Лікбезу взяли участь у десятках радіопередач, залучалися як лектори та консультанти для телеканалів, зокрема й російською мовою для Сходу.

Перегляд українськими істориками усталених з радянських часів історичних тез викликає подив і роздратування російських політиків, науковців і журналістів, промови яких вирізняються насиченою українофобською риторикою. Так, сумнозвісний політичний аналітик А. Вассерман висловив думку, що українського народу не існує: «украинский народ – такая же составная часть русского, как народ курский или архангелогородский». Українці нібито були придумані ворогами Росії 150 років тому, а більшість руського населення Галичини було знищено австрійцями в концтаборах [5].

Отже, численні упереджені історичні інтерпретації є вагомим засобом кремлівської пропаганди та інструментом геополітики. Тому потрібно розробляти нові та розвивати наявні інструменти асиметричної відповіді на таку агресію в історичній сфері. Ідеться, насамперед, про популяризацію неупередженого тлумачення української історії, зокрема через просвітницькі заходи серед підлітків, військових, педагогічних працівників, журналістів, пенсіонерів тощо.

Список використаних джерел:

1. Корнійчук В. Історію пишуть переможці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://studway.com.ua/historical-manipulation/>
2. 16 найбільших міфів російської пропаганди про Україну [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://24tv.ua/16_naybilshih_mifiv_rosiyskoyi_propagandi_pro_ukrayinu_n80753716
3. Спикер Госдуми РФ Нарышкин: в Новороссии идёт восстание против нацизма [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rusvesna.su/news/1413290480>.
4. Лікбез: історичний фронт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://likbez.org.ua/ua/>
5. Знаток Вассерман: России пора купить Украину, а украинского народа не существует [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vlasti.net/news/48757>)

Шадура О.Ю.

студентка,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПРЕСИ ХМЕЛЬНИЧЧИНИ

Як свідчать сучасні тенденції, регіональна преса продовжує займати лідируючі позиції серед українських ЗМІ. Саме тому вивчення історії розвитку регіональних українських періодичних видань має неабияке значення не лише для розуміння тих історичних передумов, які спричинили становлення сучасної преси, а й для формування напрямків та тенденцій її подальшого розвитку як невід'ємної складової цілісного медіапростору України.

Регіональна преса Хмельницького регіону завжди була незмінною складовою всеукраїнської періодики і на сьогодні є одним із важливих чинників формування інфосфери держави. Історично Хмельниччина є нащадком етнокультурного регіону Поділля, який у свій час був одним із головних осередків українського друкованого слова. Тому дослідження історії розвитку регіональної преси Хмельниччини має значну наукову цінність для її осмислення як незмінної складової національної культури.

Значну увагу вивченню історії регіональної преси Поділля приділяли авторитетні історики та науковці І. Огієнко, М. Білінський, Н. Співачевська, С. Білоконь, Л. Баженов, Н. Сидоренко, О. Школьна, О. Сидоренко, В. Фінклер, Л. Климчук. Дослідниці А. Килик та Н. Ходек у своїх працях розглядають особливості сучасних газетних та журнальних видань Хмельницького регіону.

Варто відмітити, що ще за двісті років перед початком друкування на Поділлі з'явилися перші друкарні, які стали передвісниками та основними осередками розвитку друкованих періодичних видань. Саме у цих друкарнях народжувалося, формувалося та розвивалося майбутнє регіональної та загальноукраїнської преси, саме тут були створені перші документи, які заклали початок друкованому слову у українській історії.